

ארגוני חינוך רדיקליים

מרץ 2022

ד"ר איריס פינטו

מה זה בכלל רדיקלי?

• שְׂרָשִׁי, הַנוֹגֵעַ לְשָׂרְשׁוֹ וְלַעֲקָרוֹ שֶׁל דָּבָר

• המקור, בלטינית radix = "שורש", לכן:

- שינוי רדיקלי - שינוי שורשי או עמוק, ההפך משינוי שטחי
- רדיקליות - גישה הדוגלת בשינוי מצב קיים מהשורש

• רדיקליות # קיצוניות

רדיקליות - נחלת
הקונצנזוס

- קיצוניות - רחוקה
מקונצנזוס

רדיקליות, תומכת
בפשרות וויתורים

- קיצוניות - מתנגדת
לפשרות

תפיסה רדיקלית,
אינה בהכרח קיצונית

- תפיסה קיצונית,
אינה בהכרח
רדיקלית

רדיקליות - שינוי מצב
מהשורש

- קיצוניות, לרוב
מתייחסת לשוליים
חברתיים

רדיקליות בחינוך – רקע ומונחים

• השיח על חינוך רדיקלי מתקיים כבר שנים, אך ברור:

• לא ניתן להסתפק בשיח תיאורטי ובאיי יישום של התנסויות מצומצמות

• יש לקדם, מיידית שינויים מערכתיים בעלי פוטנציאל השפעה רחב

• החסם העיקרי - האופן בו נתפס המונח בהיבט הארגוני והתכני בחינוך



תורת החינוך הרדיקלי

• "קידום שוויון בקרב עניים וחלשים, באמצעות חינוך המעודד אדם ליטול חלק בפעילויות שיתופיות"

• בניגוד לחינוך על בסיס הפרקטיקה המסורתית המקובלת, כלפיה נטען שהיא מובילה לאי שוויון והיררכיה בחינוך, בעבודה ובחברה



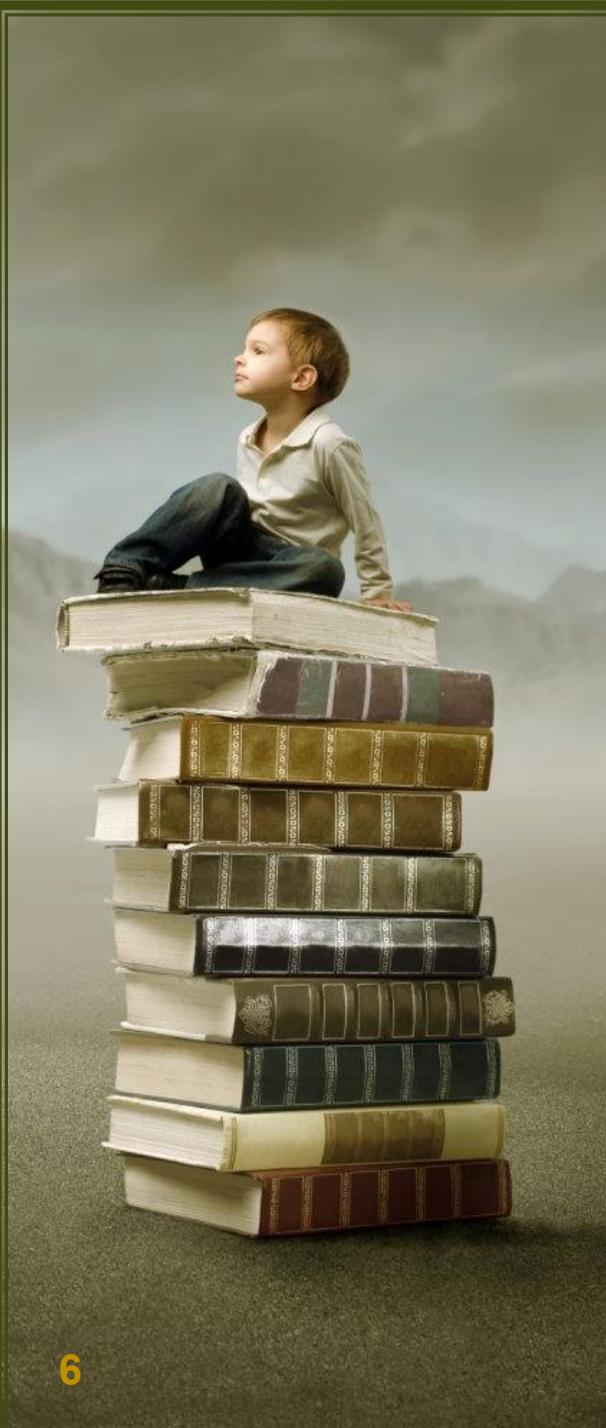
תיאוריית החינוך הרדיקלית

- שואפת לקדם את תורת החינוך הרדיקלי, באמצעות שינוי שיטות הלמידה לשם ביטול היררכיה ואי שוויון
- לא ללמד מה "נכון" או "לא נכון" אלא לספק ידע רלוונטי שיעזור לזהות זאת
- חוסר הסכמה לגבי ייעודה, מקשה ליישמה, חלק מאמינים שהתיאוריה:
 - מועילה לקידום ושיפור ההכללה
 - ממלאת תפקיד חיוני בבחינת תוצאות, הלך רוח והטיות שנוצרו במערכות חינוך מסורתיות
 - עוזרת לזהות ולטייב שיטות ונהלים לשם שיפור הכשרת הלומדים
 - מטרתה קידום ושיפור מחנכים ולומדים, לשינוי סביבת הלמידה



הפדגוגיה הרדיקלית

- צריכה לדון בדרכים הטובות ביותר להשגת מטרות החינוך הרדיקלי, באמצעות שינוי
- גם המונח הזה נתון לפרשנות...
 - היבטים פוליטיים של מוסדות חינוך, מדיניות ופרקטיקות חינוך -- בהנחה שחינוך יכול וחייב להיות מכוון לשינוי חברתי קיצוני
 - התפתחויות מתקדמות בתחום החינוך: תיאוריות, שיטות ופרקטיקות עדכניות -- המבטיחות להמציא מחדש תהליכי הוראה ולמידה
- פדגוגיה רדיקלית עוסקת בחינוך ובידע, ובדרך בה הם יכולים וצריכים להשתנות כדי לשרת את מטרות המחנכים והלומדים
 - לצד הפדגוגיה הרדיקלית עומדת הפדגוגיה הביקורתית



אז מה לא בסדר בחינוך היום?



הפתרון - הפרטת
החינוך, כך שישתפר
תחת כוחות השוק

החינוך
נשלט על ידי
בירוקרטיה
נוקשה

הפתרון - ע"י העלאת
הרף ויישום בהתאמה
לסטנדרטים הגבוהים
ביותר

הסטנדרטים
של החינוך
נמוכים מידי

הפתרון - לשלב
טכנולוגיה בכיתה
ולהפכה לחוויה
וירטואלית

הכיתה
המסורתית
מיושנת

• ארגוני ומוסדות למידה,
רחוקים מלהיות מושלמים

• יש מיליונים שאין להם
גישה לידע

• יש כאלה שהמוסדות אינם
משרתים אותם היטב

• ברור שהחינוך ישתנה, אך
שוב... מה לא בסדר בחינוך
ולמה זה צריך להשתנות?

אפשר לסכם מה המטרה?

- מטרת תיאוריית החינוך הרדיקלי:
- להביא לשינוי במערכת המסורתית של הקניית ידע כדי לספק עתיד טוב יותר לדור הנוכחי ולדורות הבאים
- לשפר את האיכות הכוללת של החינוך ולקדם שינוי חברתי

- פדגוגיה ביקורתית תתרום, שיפורים, כמו:

יצירת פתרונות אישיים
ושיתופיים לבעיות

- פעולה דמוקרטית היא הנשק החזק ביותר עבור החלשים

הזדמנות לכל להשתתף
באופן דמוקרטי בייצור
חינוך

- ולזהות חוזקות וחולשות של דמוקרטיה

טיפול הבנה וביקורתיות
של תכנים ומשמעותם לפרט
ולסביבה

קשר בין הוראה ללמידה
מבוסס שותפות

- בין מחנכים ולומדים, בניגוד לאינטרסים, הבנה וחמלה

יישום למידת
המשתתפים הלכה
למעשה

- חשיבה צריכה להוביל לפעולה, היוצרת הזדמנויות לשינוי

במה עוסק חינוך רדיקלי?

- במשך רוב תקופת הקיום האנושי, נהנו בני האדם מכדור הארץ במשותף
- לא היה רכוש פרטי או מודעות לפרט אלא כחלק מהעולם הטבעי סביב
- רק במאות השנים האחרונות הוסבו הנכסים שברובם היו נחלת הכלל לרכוש פרטי, באמצעות הקפיטליזם
- הושג בעיקר באלימות ותעמולה שקפיטליזם "טוב" כמגלם רצונו של האדם לשלוט בטבע ולהפיק שפע, למול "רע" שהוא פעילות משותפת בתחזוקת העולם והורס תפוקה אנושית
- אך אנו עדיין כמהים למרחבים פתוחים ופנויים, לקהילה ולשייכות, ומאמינים שחינוך רדיקלי מספק:
 - מענה שיעזור להחזיר את העשייה המשותפת
 - מצפן שיציע כיוון והבנה טובה יותר של מה שצריך לעשות בעתיד
 - אפשרות לנתח היסטוריה אישית, כדי להבין את המורכבות של חיינו



חינוך רדיקלי יכול להיעשות בכל מקום

- כדי להשיג את המיטב, ארגונים חינוכיים יידרשו להיות אוטונומיים ככל האפשר, ולכלול את המרכיבים הבאים:

לכלול מרכיב של חינוך כחלק בלתי נפרד מכל ישות המחפשת שינוי קיצוני (איגודי עובדים, מפלגות ותצורות פוליטיות)

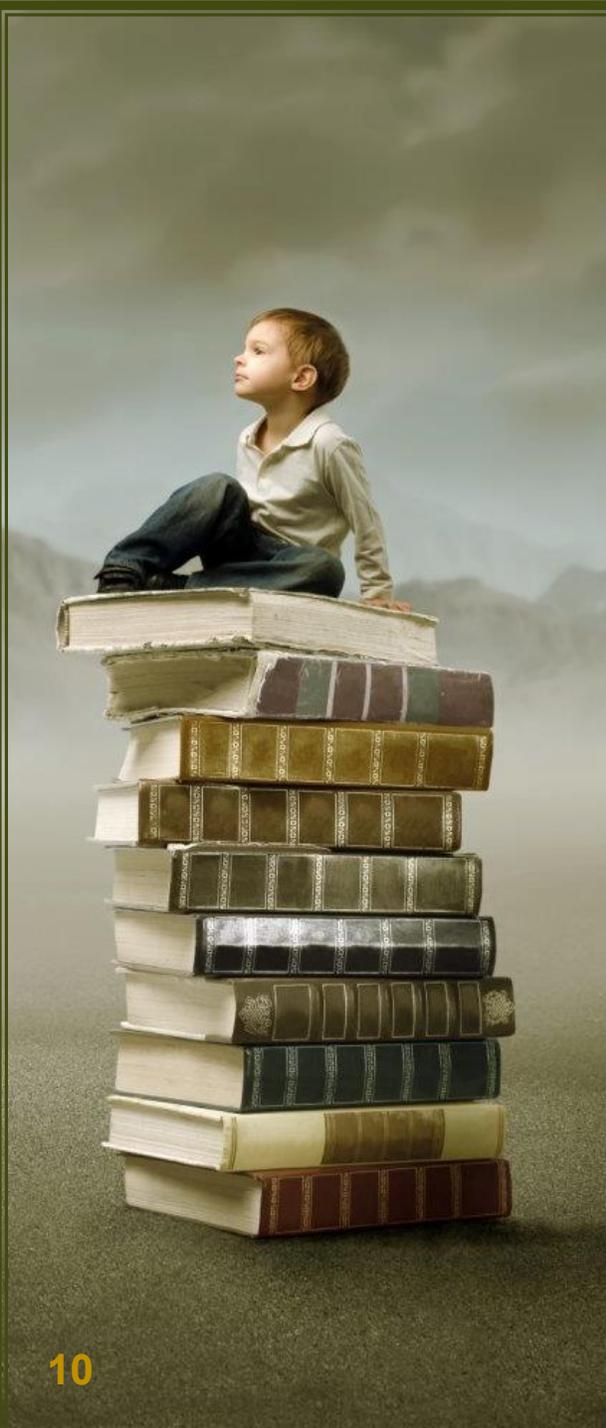
הסתכלות על כל המערכת כמכלול ולא מזווית ראייה צרה

מערכת יחסים של כבוד הדדי בין מורה לתלמיד ותחושה ששניהם הם חלק מפרויקט גדול יותר

עידוד תלמידים ללמד לאחרים את מה שלמדו אצל מחנכים רדיקליים, כדי להגדיל כמות מורים ולפרק היררכיה בין מורים ולומדים

התחלה תמיד בחייהם ובחוויות היומיום, של הפרטים

מיקוד בתודעה המעמדית הדרושה לשינוי העולם



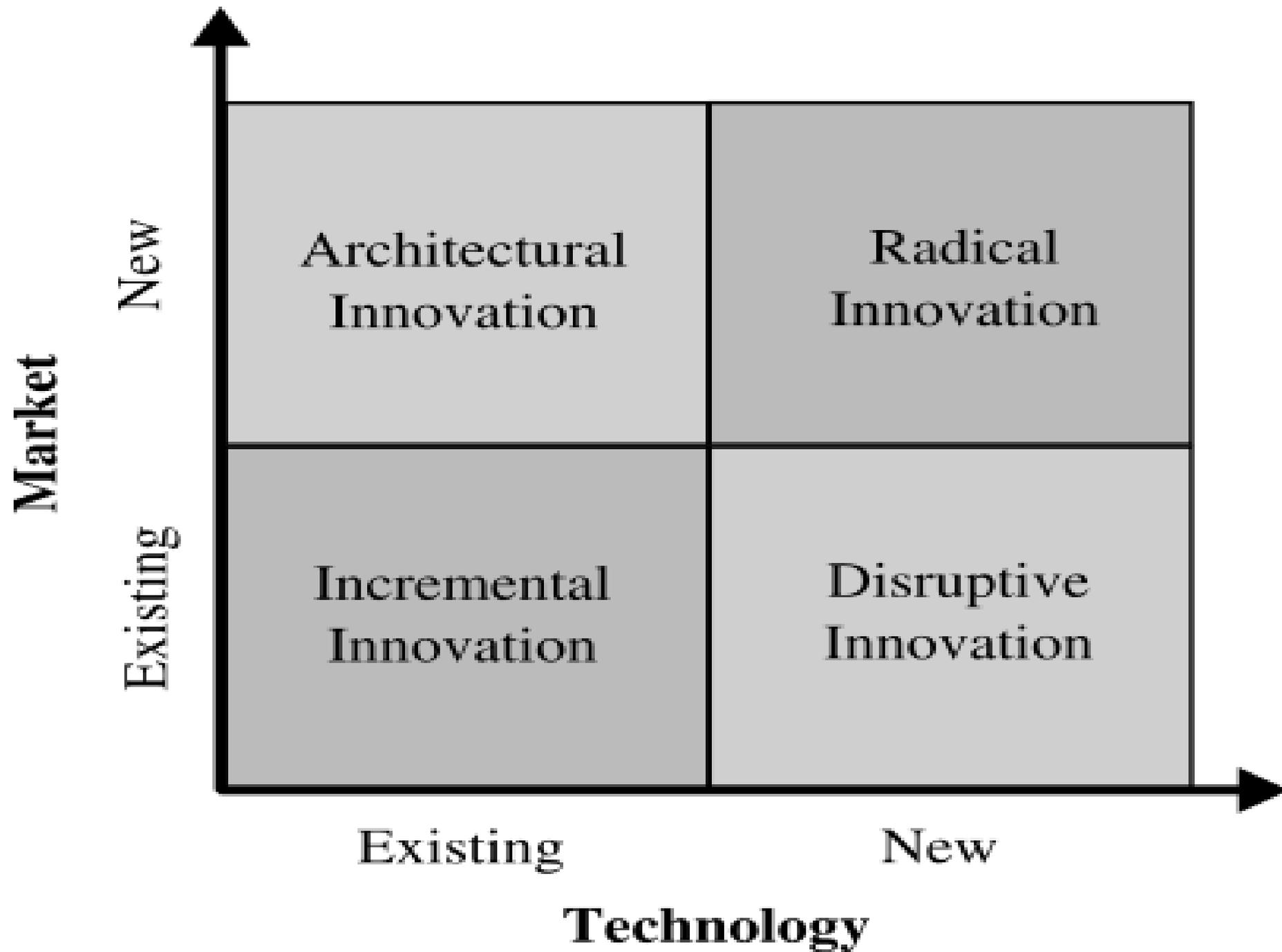
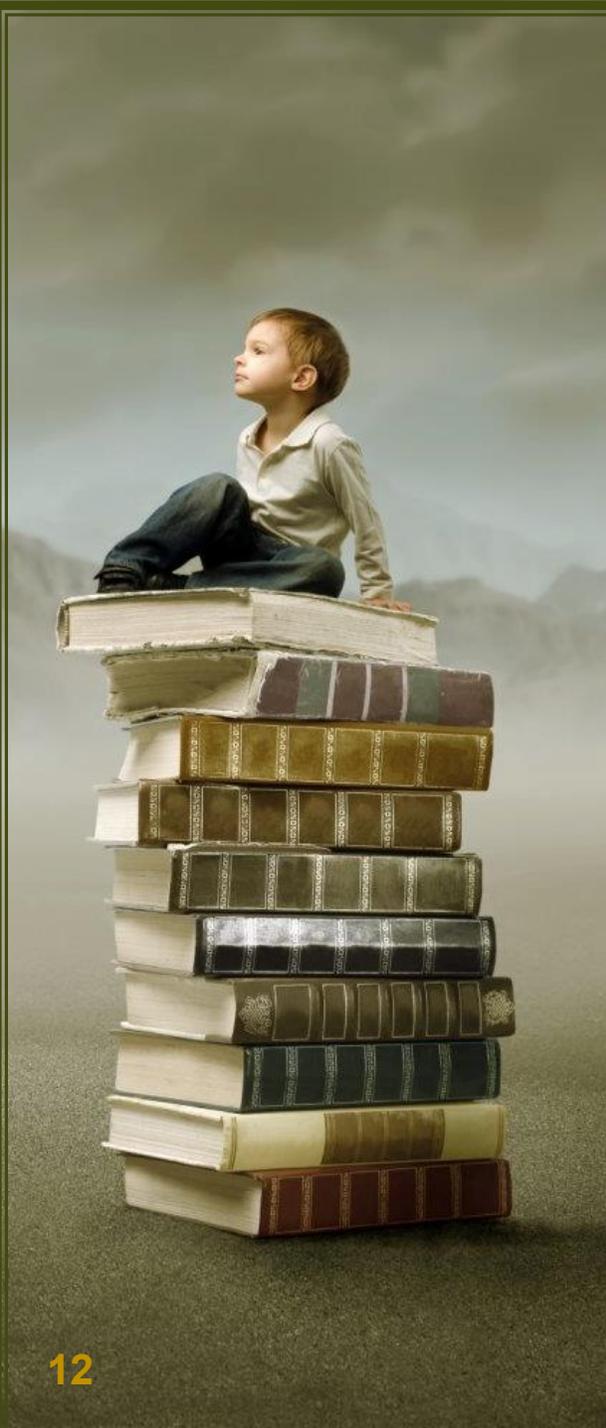
בין חדשנות ורדיקליות

חדשנות - משמעה לפתור בעיות באופן מיטבי אל מול צורך מסוים וליצור ערך מוסף באמצעות הפתרון

חדשנות - קריטית להישרדות, מאחר והיא מאפשרת להישאר רלבנטיים ומבטיחה התאמה למציאות משתנה

התהליך אינו סטטי והמשבשים של היום הם המשובשים מחר





סוגי חדשנות



• חדשנות תוספתית

- הצורה הנפוצה ביותר, מטרתה להגדיל ערך בשוק קיים ומספקת פתרונות על בסיס ידע מוכר

• חדשנות משבשת

- מכונה גם חשאית/מתגנבת או פורצת דרך
- מובילה ליצירת שוק חדש, תוך שהיא משבשת שוק מסורתי קיים, וה"שיבוש" לרוב דוחק/מחליף את המסורתי
- נוצרת באמצעות תוצרי "טכנולוגיות משבשות", מקדמת מהפכות ופריצות דרך טכנולוגיות המשנות לחלוטין את המציאות המוכרת בכל היבט

ועוד ...

• חדשנות אדריכלית

- לוקחת ידע, מיומנויות וטכנולוגיה קיימות ומיישמת אותן בשוק אחר
- דורשת השקעה נמוכה ביחס, ויוצרת ערך רב כל זמן שהיישום מתאים לנדרש
- סיכון - לעיתים נדרשת התאמה מרובה מידי למול הדרישות החדשות

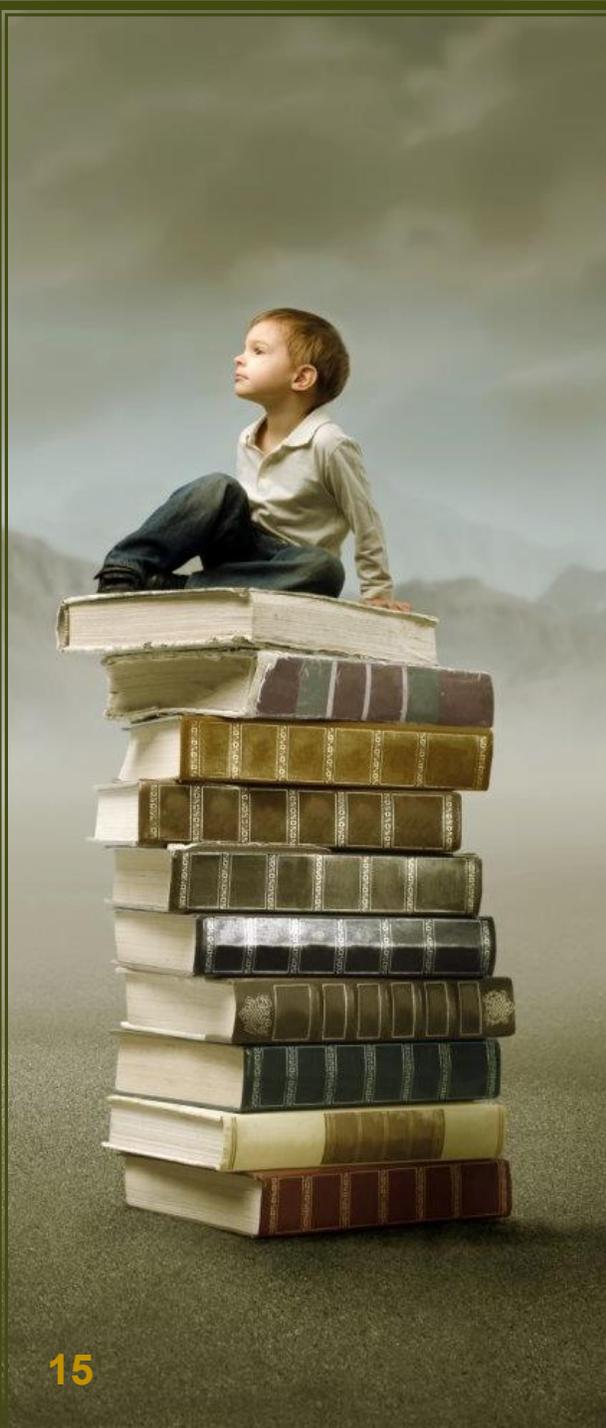
• חדשנות רדיקלית

- עונה על השאלות הגדולות, מביאה לאנשים את מה שהם צריכים ואת מה שהם אפילו לא ידעו שהם צריכים
- מקדמת חידושים קיצוניים המשנים את השוק ולעיתים את המשק כולו, וכרוכה ביצירת טכנולוגיה מהפכנית



אז איך הופכים לחדשן רדיקלי?

- מינוף כישורי הליבה של הצוות והנכסים הקיימים
- ראש פתוח, נכונות לקחת סיכונים, הכרה בכך שאפשר ומותר להיכשל והפנמה ש"כישלון הוא הנתיב האמיתי לצמיחה"
- תיעדוף תקשורת ומשוב עם עבודת צוות -- העמדת היצירתיות בראש סדר העדיפויות, ומשוב קבוע שיניע רעיונות וגרסאות חדשות
- אימוץ טכנולוגיות מפציעות, התעדכנות מתמדת וזיהוי הזדמנויות



חדשנות רדיקלית בעולם העסקי

- נטפליקס נכנסה לתעשיית הבידור הביתי ב-1997 (כשירות השכרת DVD בהזמנה בדואר)
- בלוקבאסטר, חברה מבוססת והמתחרה העיקרית, לא העריכה את האיום ולא עשתה דבר
- נטפליקס שיבשה את התעשייה כאשר אפשרה לכל לקוח לבחור:
 - תכנים, מועד לצפייה וקצב הצפייה
 - והבטיחה חומרים חדשים ועדכניים כל העת, באמצעות גופים חיצוניים ובאמצעות יצירת תכנים בהתאם לדרישות הצופים
- מזכיר לנו משהו? "התאמה אישית"? רלבנטי גם לעולם החינוך?

חדשנות רדיקלית אינה "יש מאין" ואינה מבוססת על מזל



- ארגונים המקדמים חדשנות רדיקלית

- ערים מאוד לנעשה בסביבתם
- עוקבים אחרי מגמות ואותות עולמיים ומקומיים
- מחבקים אי ודאות ושינוי
- מתקשרים בפתיחות
- לומדים במהירות מכישלון

- מהיות חדשנות רדיקלית כרוכה באי ודאות רבה, הדבר פוגע בנכונות לקדם אותה

- הנטייה האנושית, לפנות לפרויקטים עם סיכוי גבוה להצלחה
- פרויקטים פורצי דרך מזוהים לרוב עם אחוזי כישלון גבוהים, לכן הם בתחתית סולם העדיפויות הארגוני, חינוכי ועסקי

רדיקליות חדשנית בחינוך... מעבר לפינה

- מגפת הקורונה כבר הבהירה:
 - מקוון ו - EdTech כאן כדי להישאר
 - שותפויות מרובות בעלי עניין במגמת עלייה
 - נדרשות תוכניות לימודים מותאמות למציאות המשתנה ומסלולי למידה ממוקדי לומד
 - עולה הצורך בפרקטיקות מונחות צדק ושוויון כדי לפתח את ארגוני החינוך

- כל אלו מובילים לפיתוח:
 - עיצובים חדשים ללימודים
 - שילוב מספר שחקנים
 - מדיניות מתאימה
 - פלטפורמות ייעודיות



ועוד... האצת רדיקליות חדשנית בחינוך



• מערכות הלמידה של מחר יצטרכו לפתח בקרב לומדים, בין היתר:

- אמפתיה
- יכולת התמודדות עם הדיסוננס בחיים המודרניים
- יצירתיות
- יכולת שיתוף פעולה בעולם בו גוברת תלות הדדית

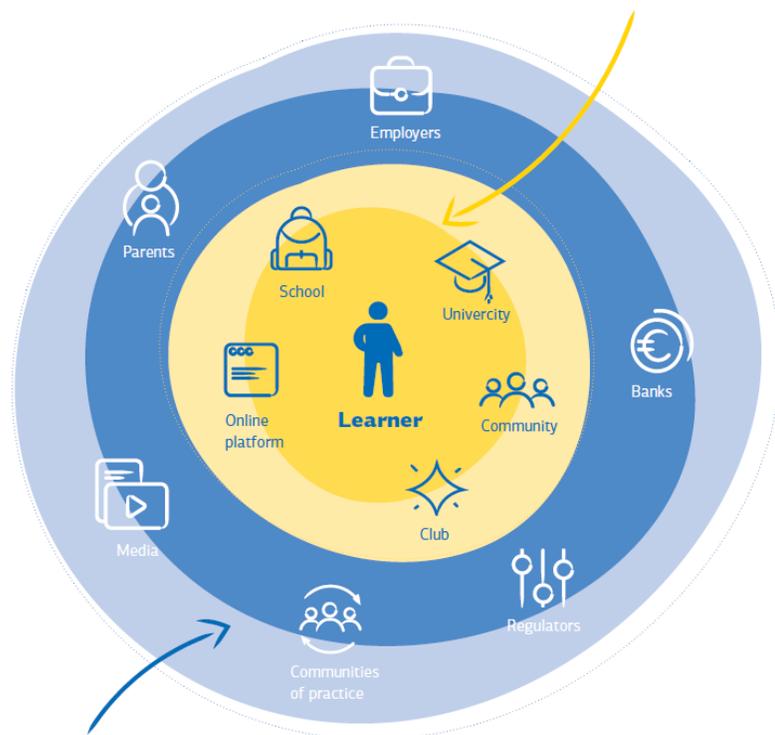
• למידה עדכנית ואיכותית, שתתבסס על צדק, שוויון וסובלנות תכלול את כל היבטי החוויה האנושית:

- עיצוב מרחבי למידה, על בסיס ערכים כמו: עידוד משחק ולא תחרות לא בריאה
- הגדרה מחדש של "פרודוקטיביות" וניהול זמן
- הקצאת משאבים מחדש
- קבלת החלטות
- יצירת מרחב למידה רגשית חברתית (SEL) ועוד...

האתגר המערכתי – ביצוע שינוי בחינוך



מערכת ממוקדת לומד כרשת
מקושרת של מוסדות למידה



למידה אקולוגית מעוצבת על
ידי מעגל "משפיעים" המעורבים
באופן פעיל בפיתוחה

- רדיקליות דורשת יכולת הסתגלות כדי להתפתח בעולם משתנה לאורך זמן

- אינה מצמצמת בלמידה מותאמת לומד, אלא מאפשרת לעשות שימוש באחד או יותר מהמרכיבים סביבו

- יכולה להיות בכל אחד מתחומי המערכת או בכמה תחומים

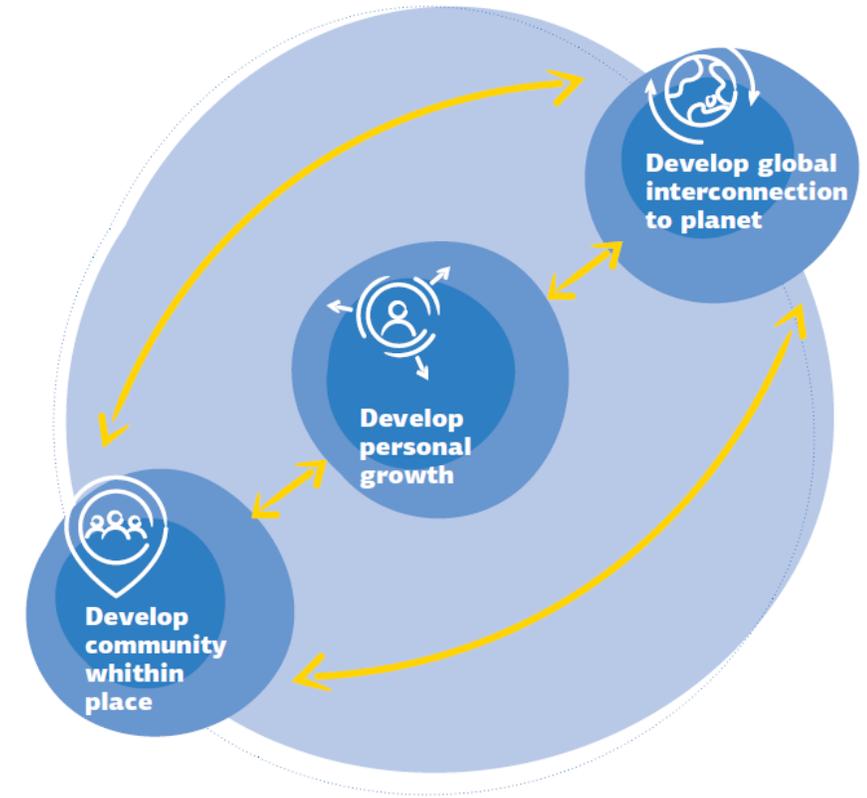
- מספיק שתופיע במרכיב אחד כדי לכנות את הארגון רדיקלי בהיבט הזה

- החינוך של הפרט הופך להיות מעניינה של כל הסביבה והקהילה כולה

יחסי גומלין בכל הרמות

- מעורבים בחדשנות רדיקלית שוברים פרדיגמות קיימות ומפנים מקום להיווצרות פרדיגמות חדשות ומתמשכות

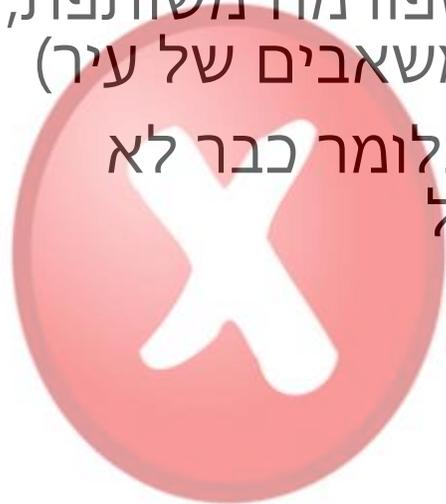
- השפעה אמיתית נוצרת רק לאור התפתחות ברמה האישית, ברמת המקום והפלנטרית, כאשר בכל רמה מתקיימים יחסי גומלין בין כל הרמות



קריטריונים לחדשנות רדיקלית

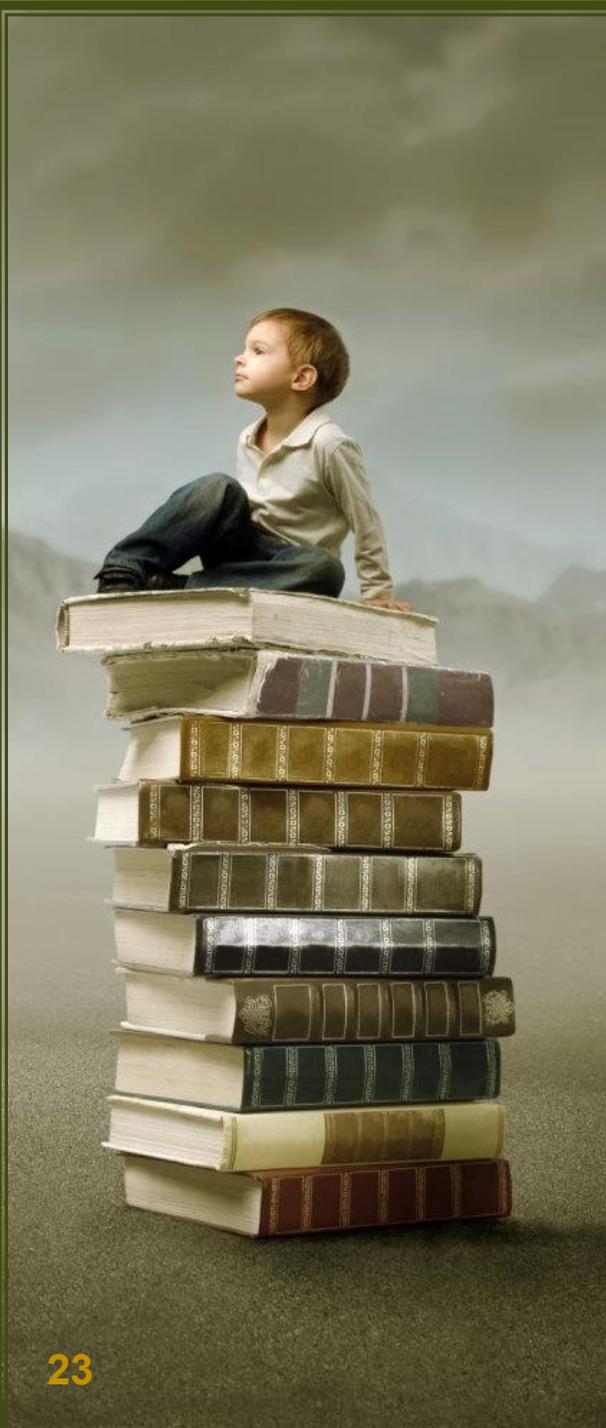
מקרי בוחן

- כוללות רשתות בתי ספר בלבד, חדשניות ככל שתהיינה
- כוללות שותפויות בין בתי ספר לקהילה או עסקים שבהם מסלולי הלמידה נשלטים באופן מלא על ידי בית הספר
- קבוצות מגוון ספקים ללא מטרה כוונה או פלטפורמה משותפת, (כמו למשל משאבים של עיר)
- היסטוריות, כלומר כבר לא קיימות בפועל



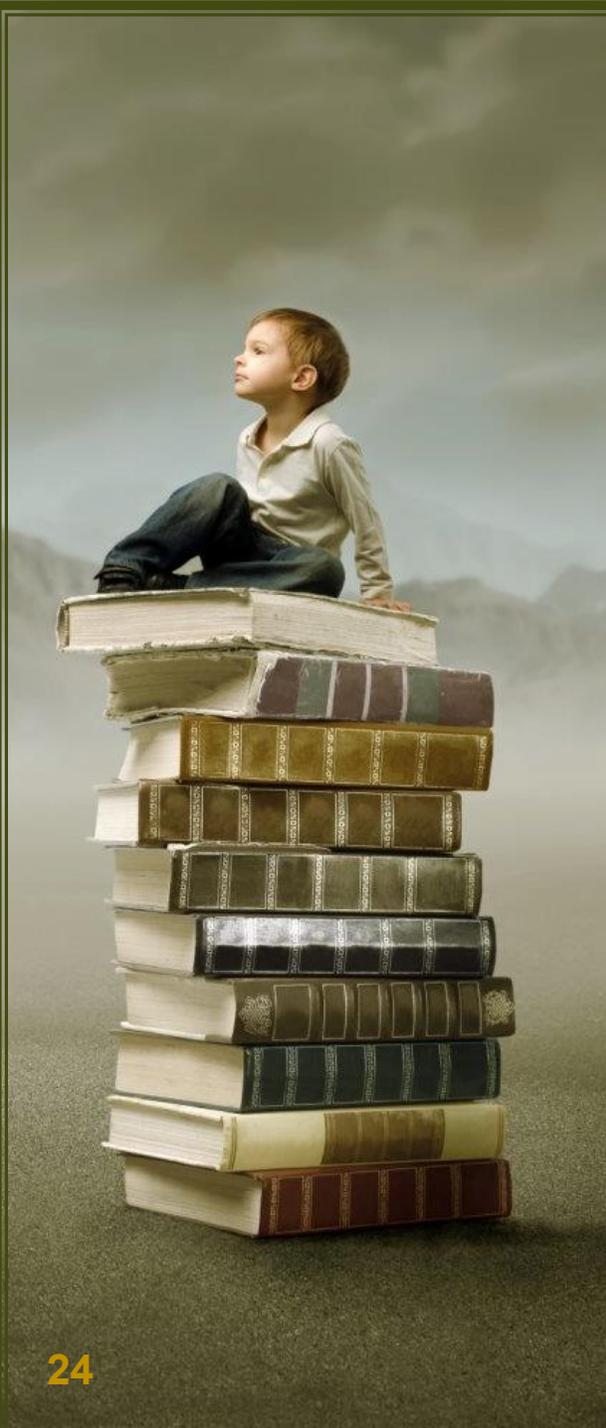
- מגוון משאבי למידה ומסלולי למידה עבור הלומדים
- הפעלה ושיתוף משאבי למידה בדרכים חדשות ממגוון מקורות
- הרכב דינאמי וגמיש
- תמיכה על ידי תשתית מועילה
- מגוון מוסדות למידה פורמליים ובלתי פורמליים, ומצטרפים מסורתיים וחדשים
- קיום ממשל מבוזר
- לומדים מונעים בעלי התנהלות פעלנית
- התמודדות למול אתגרי המאה ה-21 מעבר להישגים אקדמיים





דיון

תודה רבה



עוד מידע

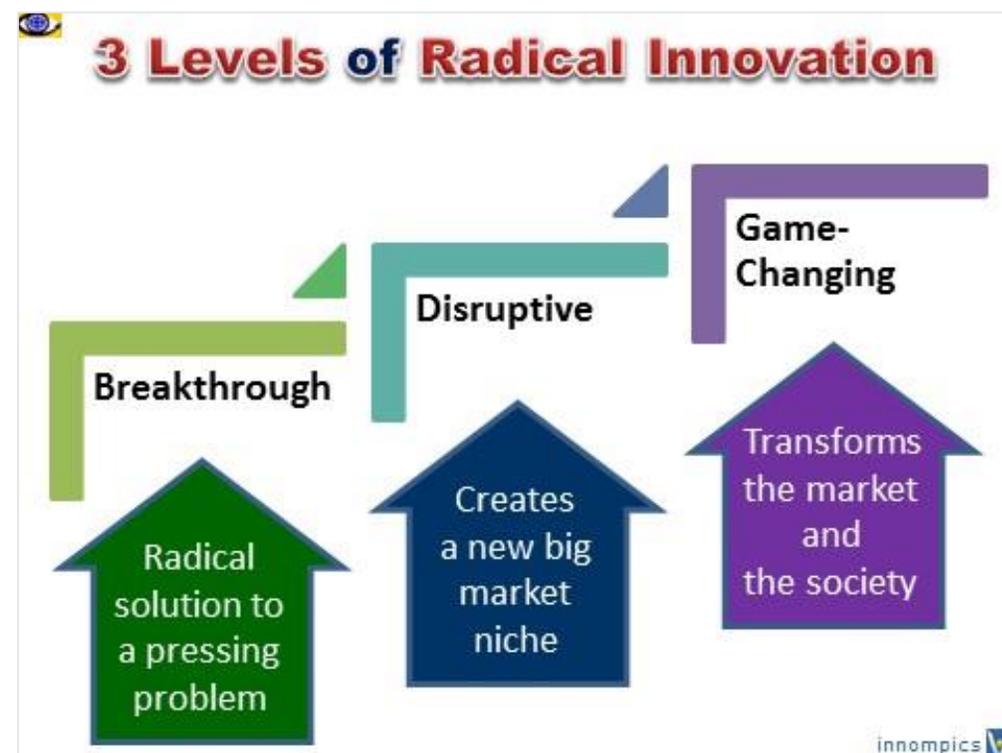
מודל של חדשנות רדיקלית

- ואדים קוטלניקוב, היזם של INNOMPIC GAMES, מציע 3 דרגות בחדשנות רדיקלית, על בסיס תחרותיות בספורט

פריצת דרך – זיהוי פתרון לבעיה דחופה

שיבוש – זיהוי "נישה" בו קהל היעד הרלבנטי הזקוק לפתרון

שינוי כללי משחק – טרנספורמציה (שינוי/מהפך) של השוק/הארגון/הסביבה



למידה מואצת

• בעולם החינוך, מרכיבי החדשנות הרדיקלית באים לידי ביטוי במודל "האצת למידה 20-60-20"

20% - למידה - המתמודדים לומדים את הקיים בעזרת דוגמאות כדי להכין שיעורי בית

60% - יצירה ומשחק - תחרויות לומדים תוך יצירת חידושים ומשחקי סימולציה של ספורט

20% - צפייה - תחרויות לומדים על ידי צפייה בביצועים של צוותים אחרים



Innopic
Games

OUTSTANDING trend-setting feature

Accelerated Learning 20-60-20

Learning by
STUDYING

Learning by
CREATING
and
PLAYING

Learning by
WATCHING



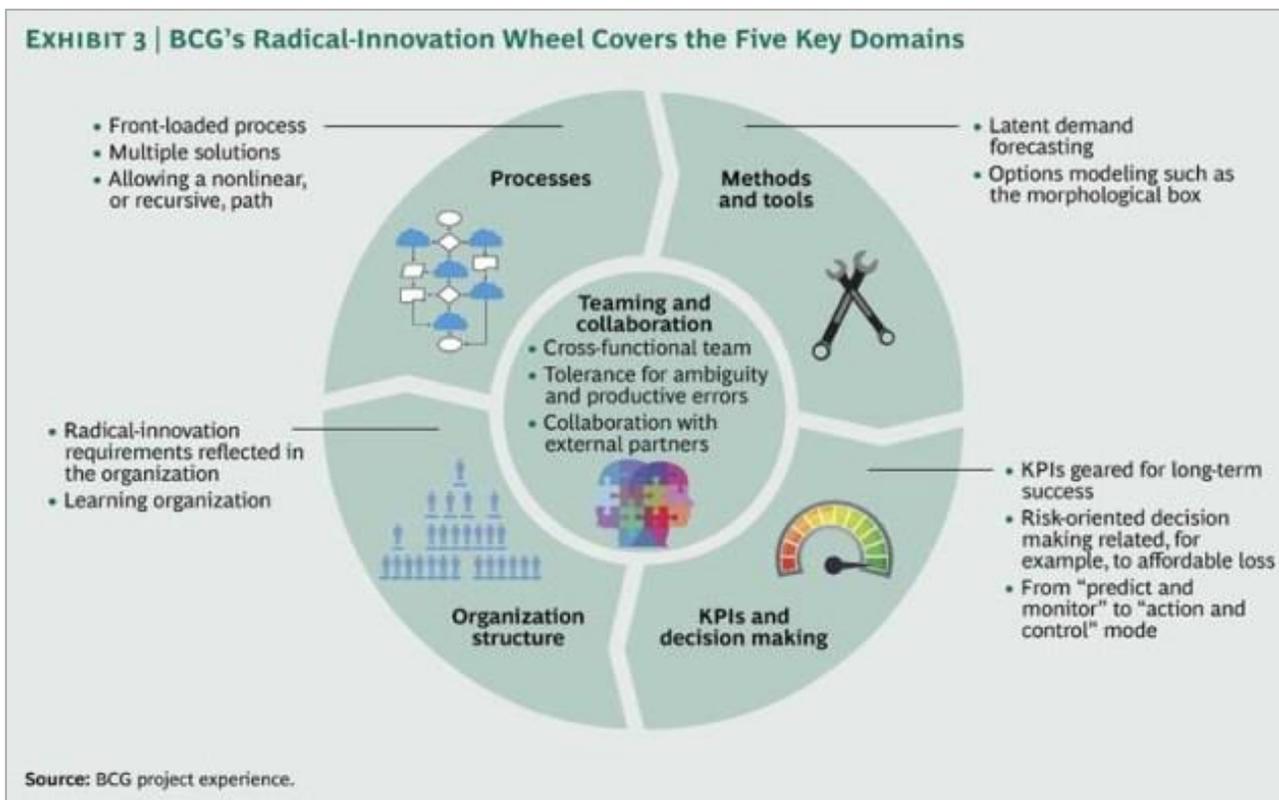
BCG – Boston Consulting Group

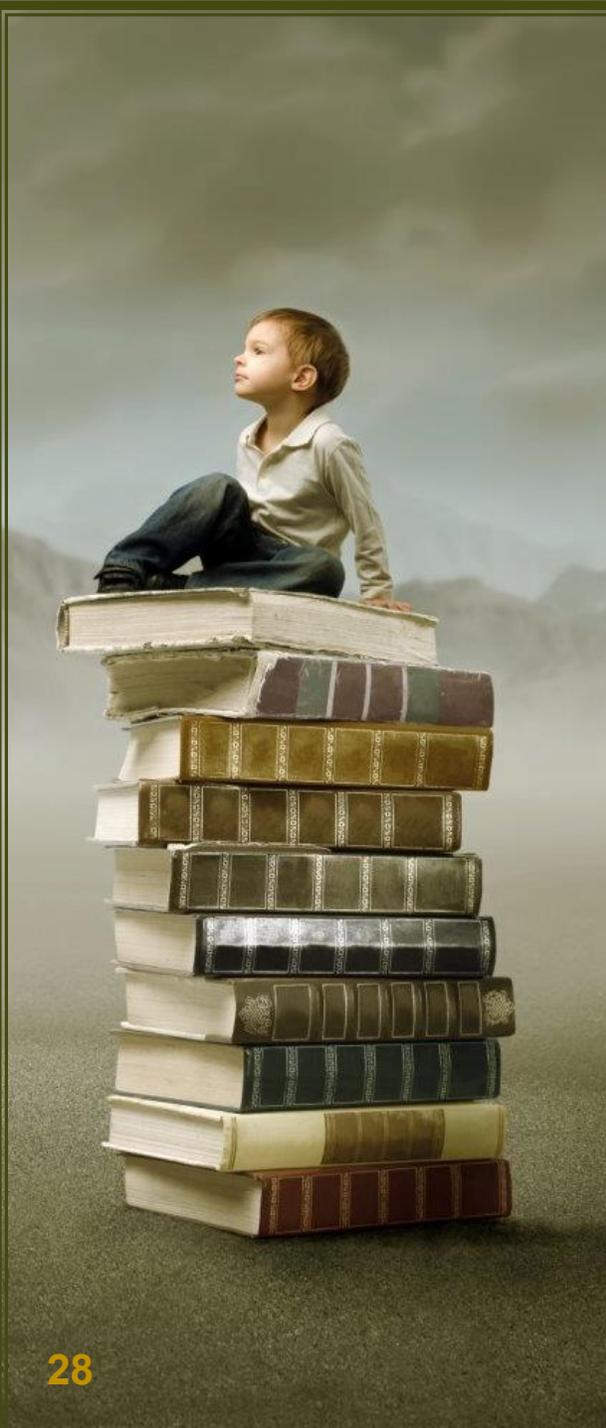
- בעולם העסקי מדגיש מעגל החדשנות הרדיקלית מרכיבים אשר יתמכו בפיתוחה, ואלו הם:

הצוות ושיתוף הפעולה – במרכז

סביב

- תהליכים,
- שיטות וכלים
- מדדי ביצוע
- לקבלת החלטות
- מבנה ארגוני





דוגמאות למקרי בוחן בעולם

נתיב תרבות קואופיו, פינלנד



• התכנית מיועדת לתלמידים בגילאי 7 עד 16

- נועדה להציג את חיי התרבות של העיר לצעירים ולסייע לבתי הספר ולעיר לקדם את רווחתם הפיזית, החברתית והרוחנית של הלומדים באמצעות גישה לשירותי תרבות
- לספק כלים מעשיים למורים, ליישם חינוך תרבותי ממוקד מטרה; לחזק שיתוף פעולה בין בתי ספר ומוסדות תרבות; ולתמוך בפיתוח בתי הספר כקהילות תרבותיות

• קיימים תשעה "נתיבים" המכסים מגוון תחומי תרבות, כל נתיב:

- מותאם לצרכים ולמטרות תכנית הלימודים של הלומדים
- מערב מוסדות מקומיים כמו ספריות, מוזיאונים וגלריות
- כולל לפחות ביקור תרבותי אחד כמו תיאטרון, תערוכה ועוד

• בכל שנה, כל קבוצת תלמידים 'מטיילת' במסלול נבחר, בשנה האחרונה המסלול הוא בחירה אישית

• בתום 8 שנים, תלמידי כיתות ט' מקבלים בחינם כרטיס לשירותי תרבות בעיר

Jump Start, לואיזיאנה, ארה"ב

- התוכנית מקשרת בתי ספר עם שותפים בתעשיות בהן קיים ביקוש גבוה
 - כדי להכין תלמידים להמשיך בלימודיהם לאחר התיכון
 - תוך כדי לימודי התיכון לרכוש הסמכות בתעשיות עיר הולדתם, ובכלל
 - בתי ספר מקבלים קרדיט על הכנת התלמידים לקריירה בתעשייה ועל הישגיהם האקדמיים
- הסטודנט הטיפוסי העוסק ב-Jump Start הוא תלמיד בעל ביצועים נמוכים מהממוצע במדינה, אך מייצג מבחינה גזע
 - התלמידים לוקחים סדרה של תשע יחידות Jump Start, הכוללים רצף שיעורים מקצועיים והתנסויות במקום העבודה בתעשייה
 - ההשתתפות מקנה לתלמיד הסמכות מוכרות ו/או קרדיט לתעשייה ולאקדמיה
- בשנת 2014 החלה העבודה על היישום בגיבוש צוותים אזוריים
 - הצוותים קבעו את מסלולי הגמר המתאימים ליישום
 - המחוזות קיבלו שנתיים לבנות את יכולת ההוראה שלהם
 - המדינה סיפקה הדרכה, משאבים וכלים דרך אתר האינטרנט שלה
 - העבודה הונעה על ידי צוותים אזוריים חוצי המגזרים

אוניברסיטת סווינבורן לטכנולוגיה, מלבורן, אוסטרליה

- מטרת התוכנית - לפתח בקרב לומדים מוכנות לעתיד, ולהכשיר בוגרים בעלי ביטחון עצמי, יוזמים וסתגלניים, המצוידים לקריירות של העתיד
- תכונות הבוגר ומרכיביהן יאפשרו לתלמידים לפתח חשיבה של 'מטרה מקצועית' כדי לנווט באופי המשתנה של העבודה ובחיים מקצועיים משמעותיים יותר.

• חווית הלמידה של התלמיד מהווה את החלק המרכזי של התוכנית ופיתוח תכונות הבוגר, כולל שלושה מרכיבים:

- כישורים מקצועיים כדרישה בסיסית כדי להבטיח ולתחזק עבודה
- למידה מכוונת עצמית המחייבת אחריות אישית ומוטיבציה, ומאפשרת הסתגלות מהירה לקצב השינויים בעולם ובעבודה
- כישורים מוכווני עתיד המאפשרים ללומדים לתרום חברתית וכלכלית בהקשרים גלובליים ובקהילותיהם

- לשם כך נבנתה פלטפורמת ניהול קריירה דיגיטלית למסע למידה מתמשך
- הכוללת רשתות מקהילות שונות, בוגרים, בית ספר, תעשייה, קהילה, ממשלה, ואוניברסיטה,



– Laboratorio Social Medellín

קולומביה

- המעבדה החברתית של מדיין – עיצוב אסטרטגיות למניעת אלימות של בני נוער בעיר
 - ניסוי אקולוגי המפגיש מנהיגים ממגזרים שונים כדי לחקור את העיר, להתבונן, להקשיב ולשוחח
 - היחמה נולדה בתמיכת ראש העיר של מדיין, אוניברסיטת EAFIT וקרן Mi Sangre.
 - הנחת המוצא - כדי ל שנות בעיה יש צורך להשעות דרכי חשיבה רגילות, לנתח אותה, ולקדם תובנות כדי להבין שכולנו חלק מהמערכת אותה אנו מבקשים לשנות
- העבודה החלה עם Mi Sangre, באמצעות
 - העצמת צעירים כבוני שלום באמצעות יזמות חברתית עם מגוון בעלי עניין, ארגונים לא ממשלתיים, תקשורת ואוניברסיטאות
 - הכשרת מורים, הורים ומנהיגות חינוכית לפיתוח מיומנויות חברתיות ורגשיות
 - קשר עמוק עם שחקני קו שני בתוך הקהילה, כמו יוטיוברים או חוקרים, המספקים נקודות מבט אחרות
- שאלת המפתח - כיצד ניתן לעבוד יחד כדי ליצור שיתוף פעולה, להפחית אלימות ולהעצים צעירים כמנהיגים?
 - הגישה והדיאלוג מאוד לא פורמליים
 - המעורבים נפגשים מידי שבועיים ברשת, ופעם בחודש בשעות אחר-הצהריים
 - מבקרים בבתי ספר, כלא עברייני נוער, ומכירים יזמות תרבותיות המשתמשות בהיפ הופ
 - מטיילים בשכונה, משוחחים עם הקהילה וחולקים תובנות

OpEPA – לחבר אנשים עם הטבע – (קרו ללא מטרות רווח) בוגוטה, קולומביה

- OpEPA שואפת לחבר אנשים עם הטבע באמצעות עיצוב "מודל גישה לכדור הארץ"
 - לואיס קמארגו, ייסד בקולומביה, לפני כ-20 שנה את הארגון כדי לגרום לאנשים להכיר ולפעול למען כדור הארץ
- המשימה - לחבר מחדש ילדים ונוער עם כדור הארץ באמצעות פעילות סביבתית בת-קיימא
 - לומדים הופכים לסוכני שינוי באמצעות שבירת המעגל המייצר הפרעה בטבע וקידום דור בר-קיימא של מקבלי החלטות
- מאחר ולא ניתן להביא את רוב הנוער העירוני לטבע, מביאים את הטבע לנוער באמצעות:
 - הסכמים עם מחוזות ושירותים אינטראקטיביים בקמפוס ומחוצה לו
 - הגעה למערכת החינוך המדעי של מורים ומדריכים ייעודיים לקידום החינוך
 - "האקובוס" - צי אוטובוסים אקולוגיים כמרכזי לימוד מדע וטבע ניידים החונים במגרשי בתי ספר
 - טיולים - מטיולים שגרתיים עד לחוויות עוצמתיות במדבר

